

Landskap: *Skåne*Härad: *Luggude*Socken: *Väsby*Uppteckningsår: *1934*Upptecknat av: *Emil Jönsson*Adress: *Hornborg*Berättat av: *Emil Jönsson*Född år *1861* i *Väsby*

Uppteckningen rör

sjukdomar och deras botande i senare hälften på 1700-talet och förra hälften av 1800-talet. En stor del sjukdomar som hemsoekte menckligheten i övan nämnda tidrymd, äre senare, dels icke förekommande, och hava dels fått en annan benämning. Att söka läkare, var ju något som egentligen bland lantbefolkningen, aldrig kunde komma i fråga, ty varken läkare eller apotek funnos annat än i städerna, och dessutom hade allmogon så ondt om pengar att det följt billigare att söka hemma-kvacksalvare, som oftast kunde få betala med natura valuta, och möjligen något litet pengar. Men äron "kloka gub

Åter ett annat för Wattusot, även nyttigt för flera sjuk-
domar. När du dricker vin, varuti humla är kokad, öf-
nar det Leveren, Mjältans, Niurans, och de små kräs-ädr-
nas förstoppling; är födens skull gott för dem, som plågas av
Gulsjuka, Wattusot och mjält-sjuka, såsom och för Strang-
uria och nöten att låta sitt vatten, att dricka därav en
god drick om afton och morgon. För Wattusot då en
redan svullnat. Taika Candobenedicta smält sönder
koka den och drick den som The, både afton och morgon;
då du och torkar samma ört, stöter henne till pul-
ver och lager tillike derav en kniv-utt i ovannämde The.
Härmed hava tvänne frigar år 1741, som redan av
wattusot varit svullna som stöckar, blivit av P. emento
fält-skären i Pithä, genom Rector Scola Tornensis Joh.
Wegelius, botade och fullheliga till helan återställdt.
Katemedel för Dungsot, som är brukat å en flicka om
tu år, av vilken sjukdom, hon efter alla ometändigheter skildt

eljes dödt inom 14:te eller 15 året. Först togs från apoteket
Buchbaums-träs olja för några styver, varav henne ingavs
i varmt dricka 7 droppar varje morgon, 8 dagar igenom. För det
andra, beställes på apoteket ett fyllande Compositum: Isop-sirup
Niolsirup, av vardera 4 lod, Lj. Münster sirup 4 lod, Manus Christi,
6 quintin, Isop-vatten, destillerat 8 lod, Laceritz sirup och Brästhalt
-sirup, som på apoteket kallas Jucubis, av vardera ett lod. Detta
belandas och stös tillammans i 24 timmar, varav henne gavs
en thesked som oftast. För det tredje, förvälldes 40 stycken ro-
vor i vatten, med skalet på, till dess ytterska skalit gick lätt
ligen av dem. Sedan slogs godt och sundt källervatten på dem
varuts de kokades till dess de alldeles gick sönder. Färs på press-
des saften utur dem i en bokpress, eller i rödfall, imällan sm-
brädstumpar, helt väl, som då blev vit pass 2 kannor. Hertil
slogs nu 1 ekålpund Laceritz-saft, sedan den blev väl sönder-
skad. Detta slogs i en eller två krukor överhölit, till dess Laceritz
-saften väl smält, med vilken detta rovsfadet då och då om-

rördes. Om sidan slogs det i brutellier, som sattes i ett rum
som var varken för kallt eller för varmt. Härav gavs honom
två gånger om dagen 2 skedblad om sinder, och hon blev ly-
-heligen curerad. För näseblod åtekilligt. Håll en varm
och rökande Svinträck under näsan. Eller Skala böner
och stöt dem till mjöl, varav du stoppar i näseborran.
Eller ock Rök dig med linne i näsan. Eller Borra
med en narare i en rå alkäpp in till kärmån, och drupp
dit in några droppar blod utur näsan, slå det så igen med
en plugg av samma trä. Eller Stick en rörlöf i askmör-
jan och när han är stekt, stoppa honom så varm, som to-
las han, i näsan hel och hällen; varföre du ock bör söka
en sådan, som passar sig efter näseborran. För dem, som
väta under sig. Bränn en Hane kam till pulver, eller ock
en fisk-bläsa och giv honom in, att dricka i ättika; har ofta
hulpit. För brästsjuka, av en viét berömd doktor efterlem-
nat, såsom ett särdeles Spicificum, och kallas eljest Balsamus

dagar, då det och är för'rt. Af detta brännvin, som är o'f'rt
 och ganska helsamt för smittosamma sjukdomar, handu om
 häst och vär, så och eljest vid osund väderlek, taga par supar
 om veckan, fast och oftare; men då måste något därav in-
 gputas i annat brännvin. Herr Archiatern Hiernes Thörbings-
drick. Tag en fingers läng och en god tumst tjock Pepparroöt,
 Tällsteunt-knoppar 2 händer fulla, Råglerod 2 händer, Winter-
 Krassa en handfull, Leffelkraut 2 händer, Wattu-väpling 2 dels
 Corinter $\frac{1}{4}$ skälpund, en hel Citron i tärningar sönderskuren, Röt-
 Winton sönderstött $1\frac{1}{2}$ lod, gammalt öl $2\frac{1}{2}$ kannor, vilket inkokas
 med dessa ingrediencier till tredje parten. Härav drickes en god
 drick eller $\frac{1}{2}$ qvartel om afton och morgon i 14 dagars tid. För öv-
erflödiga syra och slöm i magen. Brukas antingen Spiritus
 Salis till 9 droppar i drickas. Eller Spiritus Cornu Cervi till 15 a
 19 droppar, eller Cremor Tartari $\frac{1}{2}$ eller $\frac{1}{4}$ skedblad, allt i dricka
 intagit. Uppriktigt Stålpulver eller Ståltinctur är kosteligt.
Präscript till ett Gurgelvatten, enkannerligen emot svullnad

i halsen och husa. En liten handfull med avstruken
Tjöp, även så mycket Salvia och 6 sönderskurna fikon.
Detta kokas i 3 quarter vatten, lycket i en väl förtent panna
så länge, som färsk fisk plägar kokas. När du med detta
vattnet vill gurgla dig; så tag desavien i halskopp, så varmt,
som du kan tåla det i munnen, men lö fört i varje hals-
kopp 2 a 3 Saltpetterkakor, vilka strax smälta. Rör litet
om och gurgla dig därmed, vilket bör ske som oflast, åt-
minstone 10 a 12 gånger om dagen. ett annat gurgelmiddel
som ej heller är att förkasta. Skär ränsade och väl rengjor-
da Morötter i tunna skivor, som en mat-knivs bak; slå vatt-
en därpå efter behag i en väl förtent kittel eller stekbruka,
och lät det så länge koka, till dess du märker, att vattnet
bliver något sämjogt eller limakt. I smälttid röres Morötter-
na då och då om. När du vill gurgla dig med detta vattnet,
så varmt som det kan tålas i munnen, så ligg, som för nä-
mst är, även Saltpetterkakorna däribland. Detta har hjälpt

ifrån halshullen och hesa, och då tung-spännet varit ne-
-terfallit. För Hjärnjugg. Tag en slags ört eller gräs vit na-
-mn *Fumaria*, så snart den om våren uppkommer. Sköt den
-samma med stjelk och blån i en mortare, var omorgon. Kvit sedan
därutur, genom ett limmekläde så mycket saft, som 4 lod, vil-
-ket intages i The eller ölost-vassla, varmed fortfares i 3 eller 4
veckor; dock när du brukat 1 eller $1\frac{1}{2}$ vecka, till 4 lod; kan du
sedan öka det till 6 lod. För värk i lemmar och ledd, brukas med
nytt. *Galbanetum Paracelsi* 1 lod, men om det ej förläe, kan ta
gas mer. Detta gnides in med handen på den värkande lemmen för
elden, sedan densamma förut, med en het servett blivit väl
froterad, varefter den varma servetten pålägges. Eller ock i stä-
-llet för *Galbanetum*, brukas på samma sätt *Campheer Spiritus*
i vilket *Wenedisk tvål* är lagd, skuren i helt fina ekivor, och väl om-
-svaltrad, att den smältes. För Väder-Colique i tarmar och magen
Brukas *Manna Talculata* 4 lod, och söt *Mandelolja* 4 lod, som
uppblandas med fänkols-vatten, att därav blir en tjock syrup eller

Med varav intages 1 a 2 skedblad, (The skedblad) i sänder, 2 a 3 gånger om dagen. För Trässan Tag av de store daggnaskarna, som pläga visa sig strax efter solens nedergång, eller kättida, för än solen uppkommer, till en god eller två göppor. Dessa sprättas upp, med en helt vass uddig Skemekniv, ändes efter från hvardet till stjerten, och skinnat läggs ut, oppfläckt, på ett bräde, samt med en träkniv eller spade, skrapas arenligheten lös utur dem. Därpå tvättas de i ett säll eller durkslag, varefter vattnat bör väl rinna av dem. Sedan låter du dem i en gl. Skål, som igentäppes och ställes i solen till dess onaskarna rutna, då blir av dem en olja, som slås sakta i en annan flaska att förvaras. När nu den, som är ansatt med kall feber, känner att febern kommer, kan han gnida sig med denna olja in i händerne och kadda henne in emot elden, och det den ena gången efter den andra, så skall Trässan om ild övervinnas. Vill den som haver starkare natur, taga in av samma olja, fört till en halv finger-loe, och sedan åka på till en hel, skall han därav förvinna en Lou-

verain Cur. En er faldig, dock förläfflig god smörja för
öppna sår och skador. Tag något, tvåra, Wax och Stalg, unge-
fär lika mycket av vardera. Smält dem tillhops i en fänsk pe-
och rör under smältningen jemt därut; till dess det bliver helt ty-
ekt. Sedan förvara henne i en stenkruka; så haver du en kostelig
smörja, som icke alena läker sår, utan och all svullnad, samt
drager ut all ond mateua. Ett Bötmiddel för Colique. Tag ett
villöks huvud, och skala alla klyfterna väl. Skär dem smått sön-
der. Simellertid stötes ett skedblad kummin för sig, spjelft i en morta-
re. När den är stött, blandas villöken därut; samt något sönder här-
sen Bräkt, vilket i mortaren blandas med stöten till dess det
blir som en grät. Lägg den sedan, på ett tycke oblegt läft
eller blått papper, så stort att det går över magan. Så muk är här
till och rätt tjenligt. Lägg det sedan på magen, samt därovan-
uppi en påse med het kafra, även så stor att den skyler
över magan. Se ett tillförläteligt medel och haver hulpit
många. För Rasen. Tag sl-löv, tarcka och stöt, samt

svält (eller $1\frac{1}{2}$ dag, att äta det upp: men NB. du tager dästörre
sats; av medicamentene ännär du eljert ännat dem åt
den sjuka. När nu hönan ätit upp dessa piller, slaktar du
henne, dock icke strax; utan låter henne därpå svälta en dag
och ej få någon annan mat. Därefter slaktar du henne och
låter henne handteras i vatten, det minsta du kan. Koka
henne med inälvor, uti så mycket vatten att det står en god
tvärhand över henne, tilllita med annat, som fordras till en hön-
sesoppa, alenast du icke brukar de krydder, som äro för pati-
enten oljändige. När nu kokat in, så att hönan börjar något
synas; så toges hon av elden, lägges upp och gives den sjuka, att
läde suppa av soppan och äta av hönan; dock smärningon och
elter hand, att du kan imellan var gång göra anmärkning,
vad det verkar hos den sjuke. Soppan bör varse gång upp-
värmas, men hönan icke. För Rödsoten, är med nytta
och god verkan brukadt följande; Först tager patienten in
ett pudver av Ralearbärs rot, till ett halvt skedblad, eller

och lade honom så i örat. Mjålet gick icke värmnas om än
tre gånger varefter slagsät kreaturen. När jag dessa bägge
curer första dagen brukat kunde jag om aftonen höra, när
det ropades hårdt, "varmed jag då fort går"; Den andra dagen ku-
nde jag höra vägguret knäppa och när jag brukat detta den
tredje dagen, var jag fullständigt till sin hörsel återställt, var-
er jag och nu har orsak, att med lugnad pris på Gud, som här
till gavs sin välsignelse.

För styv och hård hals och

svullna mandlar med värk i bakom öronen. Tag Camphert upp-
löst i Mandelolja och drypp några droppar på en leomulls stopp
till vardera örat, ut på det inom $\frac{1}{2}$ st. gn blir gott.

Av ovanstående, ur Morfas skifter, kunna vi första var-
före de gamle kunde undvåra läkare, men apotek vore
de ju tvungna att anlita, om än en större del av oss äro
beredd på hemma, och tyckes det dervid anses för en kurr-
sak att en massa olika blandningar på ären en besvärlig
och besvärlig "mådd" kunde förkomma, och desto kräfti-

gare blev medlet, troddes det. Men bekl. är, att na-
mnen på de gamla medicinalväxter kunna vi väl läsa,
men ingen kan nu, på fältet eller i skogen, bestämt
påvisa vilken växt det är som menas. Inte heller äro
dessa växter så allmänt förekomliga nu som förr, ty de
växte till stor del i, vad man skulle kunna kalla, ut-
skogar, som ingen mindes annat, eller hört talas om an-
nat än som skog, i många människors släktled. Vem
skulle t. ex. nu kunna förvisa: Baggisöta, Kattört,
Katta-rumpa, Råva-rumpa, Tapperock, Blårkusa, Fienfrid,
Kysersot, Galenört, Katta-störlar, Offenblomma, Harsafilar, Blom-
rot, Örn-gräs, Orlägga, Polcia, Springkorns-rot, Werruta,
Pimpinella, Gasse, Wildresp, Krägentorn och hundratal
andra allmoge-benämningar på växterna. De äro ju alla
tilldelade latin-namnet, men inte ens den lärde kan därför
veta, veta de gamla benämningar på dem. En mycket of-
ta använd metod att bota sjukdomar med var, att slå åder

En me ha-ll

95

98, 111

96

93

31

36, 37, 38, 39

40

45

58, 106, 107

64

117

18, 19, 77

95

43

63

68, 107

Att höftvagnen är 23 Colique
Att höftvagnen är 23 Colique
Att höftvagnen är 23 Colique

Att höftvagnen är 23 Colique
Att höftvagnen är 23 Colique
Att höftvagnen är 23 Colique

Att höftvagnen är 23 Colique
Att höftvagnen är 23 Colique
Att höftvagnen är 23 Colique

Att höftvagnen är 23 Colique
Att höftvagnen är 23 Colique
Att höftvagnen är 23 Colique

Att höftvagnen är 23 Colique
Att höftvagnen är 23 Colique
Att höftvagnen är 23 Colique

Att höftvagnen är 23 Colique
Att höftvagnen är 23 Colique
Att höftvagnen är 23 Colique

Att höftvagnen är 23 Colique
Att höftvagnen är 23 Colique
Att höftvagnen är 23 Colique

Att höftvagnen är 23 Colique
Att höftvagnen är 23 Colique
Att höftvagnen är 23 Colique

Att höftvagnen är 23 Colique
Att höftvagnen är 23 Colique
Att höftvagnen är 23 Colique

Hård hals	116	Pestböl och Barmsting	20	Sollerämma	95, 98
Inväntes Slag	112	Purgation	72	Skärw	73.
Kall Feber	9, 24	Stora huvudskålen	74	Sluggn av syl	— 79.
Kryddvin	102	Trinsens gula droppar	83	Svär Födsel	— 96
Koppesätta	118	Träservativ	105	Strang Uria	— 99
Kall-brand	112	Grönas Bröst Lin	12	Skörbjugg	26, 106, 108.
Liktornar och värtor	6, 26	Rosor	27, 110	Stenpassion	— 14
Lorenz v. Linds plåster	50	Röd Lot och durchlopp	31, 113	Laga av ben	— 75.
Laxation	98	Pyggarverk	52	Torrverk	— 15.
Löss i Huvudet	98	Lj. och deras behandling	1	Tandverk	26, 29, 75, 79.
Lunglot	87	Lura ben och Rosor	11	Uppkrastning	35, 44, 49.
Löst Liv	98	Lrikböld	19, 70	Väster och Märka på barn	93.
Magsyra	106	Lrullnad i knä och led	38	Vita Flödet	— 95
Malortseextract	102	Lrullnad och Rosor	32	Wärk i lunnar	— 108.
Magpulver	104, 105	Skats pulver	81	Väder colik	108, 110.
Nyrenbergsplåster	47	Lrulln. på Hornlig ting	46	Wärk i Örona	— 35.
Käsklot	54, 89	Lrulln. på halsen	52	Ögonplåster	— 10.
Paroxysm av kall Feber	34	Salva för Skable	83	Ömhet i magen	65.
Plåster för sår	51, 56	Sprikböld	68	Öppna sår	— 110.